

לדוד ה' אורי וישעי- במנוזה או בערבית?

(א) הקדמה- האם אומרים אותה בכלל?

<p>שו"ת דברי יציב² [ליקוטים והשמטות נב]- ... היות שבא על דברי תורה במנהגי רבן של ישראל אז"ל הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע, חשתי להשיבו. האומנם כי מי אנכי לחוות דעת בדבר שדו"ז הגה"ק בעל דברי יחזקאל נהג אחרת....שמעתי מסבי קדישא שנשאל אז"ל על מניעתו לאמרם, השיב בזה הלשון, מה שלא הובא בש"ע ובכתבים איני אומר.</p> <p>דברי משה³ [סימן ל"ה]- ברם מקובלני מבית אבותי, כי מכיון שתקנת אמירת המזמור לדוד ה' מר"ש אלול בסוף התפילה הוא מן הספר חמדת הימים אשר יש עליו עוררין כידוע, ואכמ"ל, לכן לא נהג זקנו הגה"ק מצאנו זיע"א לאמרו, ומצאתי מפורש בזה דברים להרה"ק מראזלא זיע"א במכתב שנדפס בריש ספר לב שמח...שרבינו הקדוש מאור הגולה החוזה מלובלין ז"ל לא היי אומרו, וכן תלמידיו הקדושים היהודי הק' ורבינו זקני הק' מזידיטשוב ז"ל ורבינו שו"ז מראפשיץ ז"ל לא היו אומרים לדוד, מחמת טעם זה, וכשהייתי בשנת שרפ"ז בקארלסבאד והי, שם הגה"צ מפאריסוב בארץ פוילין נכד של היהודי הק' ז"ל ואמר לי שמקובל בידוודאי מרבינו היהודי הקדוש זצ"ל זקינו איש מפי איש שלא אמר לדוד מחמת ששמע מרבו הקדוש מלובלין ז"ל שזה הדבר אמירח לדוד הוא מן הספר חמדת ימים, ושמששי מאד בזה כמוצא שלל רב, וגם הגה"ק מצאנו ז"ל לא אמר לדוד ,</p> <p>מעשה רב [סימן נ"ג]- אין אומרים לדוד ה' אורי וישעי מר"ח אלול עד סוכות.</p>	<p>משנ"ב [תקפ"א/ב] ע"פ</p> <p>המטה אפרים¹ (תקפ"א/ו)-</p> <p>"נוהגין במדינות אלו, מראש חודש אלול ואילך עד יום כיפור לומר בכל יום אחר גמר התפילה מזמור כז בתהלים, 'לדוד ה' אורי וישעי' בקר וערב.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ואומרים אחריו קדיש יתום. • ואנו נוהגין לאמרו עד שמיני עצרת ועד בכלל"
--	---

(ב) טעם אמירתו לאלו שאומרים

<p>ליקוטי מהרי"ח (ג/דף נ/ב)</p> <p>בשם סידור רבי שבתי -</p> <p>"במזמור הלז יש בו הכוונה של הי"ג מידות של רחמים, ולכך יש בו י"ג שמות הוי"ה, ולכך אומרים אותו מראש חודש אלול, כי מראש חודש אלול נפתחו הי"ג מקורות מיי"ג מידות הרחמים..."</p>	<p>קיצור שולחן ערוך (קכח-ב) - "על פי המדרש: ה' אורי" - בראש השנה, 'וישעי' ביום הכיפורים, 'כי יצפנני בסכה' - רמז לסוכות".</p> <p>[מדרש תהלים מזמור כ"ז-</p> <ul style="list-style-type: none"> • לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא- זהו שאמר הכתוב והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה ... אמר דוד אני אומר על אותו האור, שנאמר לדוד ה' אורי וישעי. • [ב] דבר אחר ה' אורי וישעי- זהו שאמר הכתוב נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי למה הרשעים דומין, למי שמהלך באישון לילה ואפילה... אמר הקב"ה למלאכי השרת, ראו מה בין דוד לשאול, מי גרם לדוד שניצל, דברו של הקב"ה שקיים והאיר לו, לכך נאמר נר לרגלי דבריך. • דבר אחר ה' אורי וישעי. ר' (שמואל) [אלעזר] פתר קרייא [ביס], אורי ביס... • רבנין פתרי קרא בראש השנה וביום הכפורים. אורי בראש השנה...וישעי ביום הכפורים...!
--	--

¹ הרב **אפרים זלמן מרגליות** 1762-1828, רב בברודי, פוסק ומחבר, כהן בצעירותו תקופה קצרה ברבנות ולאחר שהתעשר בעסקי היהלומים, התמסר ללימוד התורה אך סירב לקבל על עצמו משרה רבנית. עושרו נתן בידיו כוח ותוקף להילחם בעירו נגד גבירים שהשתמטו מתשלום מיסים שלא כדין. הצטרף לחתם סופר במלחמתו נגד ההשכלה. מבין חיבוריו נפוצו בייחוד ספרו על דיני קריאת התורה "שערי אפרים" ויצירתו "מטה אפרים" העוסקת בהלכות הימים הנוראים.

² ר' יקותיאל יהודה הלברשטם, האדמו"ר מצאנז, נולד 1995-1904

³ הרב **משה הלברשטאם**, 1932-2006, מו"צ ודיין בוד"ץ של העדה החרדית בירושלים. הסמיך להוראה מאות רבנים.

ג) נפק"ב # 1 - ער בתי אומרים אותה?

רק בימי הסליחות והפחמים - 98 יום הכיפורים

98 סוכות

ד) נפק"ב # 2 - באילו תפילות אומרים אותה?

רק באשק היום:

באקף אשק

שולחן ערוך [או"ח תקפ"א/א] - נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים.

מגן אברהם [תקס"ה/ה] - אין לומר קודם חצות לילה שום סליחו' ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם חוץ מביה"כ (הכוונות דף ה'): :

שו"ת יחווה דעת [א/מו]... הנה טעם המנהג שנהגו לומר סליחות דוקא באשמורת הבוקר ולא בתחילת הלילה, הוא על פי מה שמבואר בזהר הקדוש פ' חיי שרה (דף קל"ב ע"ב): שמשעות הבוקר מתעוררים חסדים בעולם, כפי שנאמר יומם יצוה ה' חסדו. ואילו משעת מנחה עד חצות הלילה מתעוררים מדות הדין... ולכן אין ראוי לומר סליחות בתחילת הלילה, שהוא זמן התגברות מדות הדין. וכן כתב רבינו האר"י בספר שער הכוונות (דרוש א' של ערבית, דף נ"ב ע"ד) בזו הלשון: ודע שבחצות הלילה הראשון אין לומר כלל שום סליחות ולא להזכיר י"ג מדות... :

שו"ת אגרות משה [או"ח ב/ק"ה] - בענין סליחות כשיש אונס שלא יוכלו לומר באשמורת ובחצות... הרי חזינן שלענין מנהג דסליחות לא סגי בעת רצון דצבור וביהכ"נ ועת רצון דעשיית אלא צריך גם עת רצון מצד הזמן של הלילה שהוא מחצות ולהלן... ובדבר **המג"א** סימן תקס"ה סק"ה שכתב ואין לומר קודם חצות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם... אך אם הוא באופן שא"א מחצות ולהלן ויתבטלו אותו הצבור מסליחות יש להתייר בגדר הוראת שעה גם מתחלה, כי בדברים אלו אין מקור מגמ' אלא הם מדברי רבותינו האחרונים ע"פ ספרי הקבלה שמסתבר שאין בזה ענין איסור **אלא שאין מועילין בכח י"ג מדות שיש הבטחה שלא יחזרו ריקם אלא כסתם תפלה**, ולכן כדי שלא יתבטלו מלומר סליחות שלא יהיה להצבור שום התעוררות לתשובה טוב יותר לומר אף מתחלה הוראת שעה....

[בעיה צדדית - תפילה כהלכתה כ"ג/הערה א] - לא לומר תהילים בלילה.

ה) נפק"ב # 3 - האם אומרים קדיש יתום רק לבזמור זה?

לא - לא אומרים קדיש יתום אחרי י"ג מידות

כן - כמו "שיר של יום" לתקופה [מ"ב לעיל]